

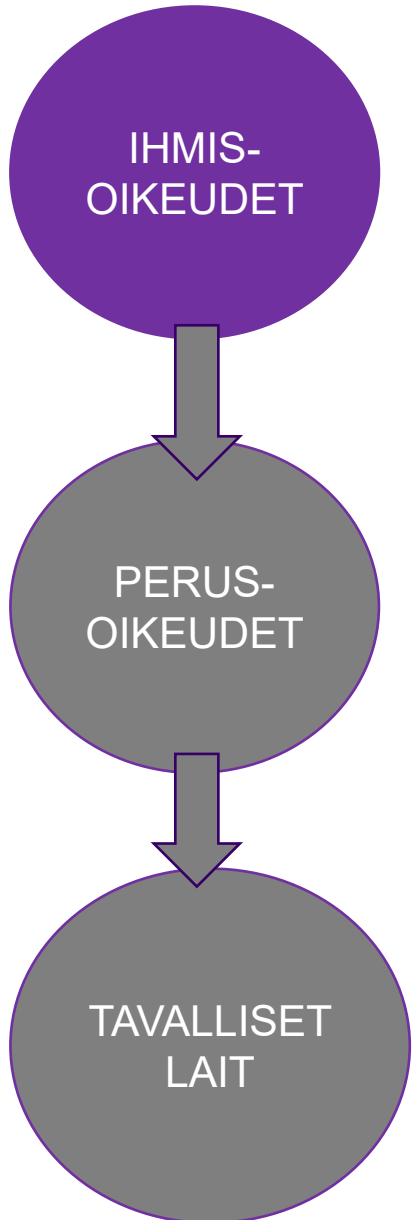
”Lapsen ja nuoren yhtenvertainen oikeus harrastukseen - mitä sillä oikeudellisesti tarkoitetaan?”

Pauli Rautiainen

sosiaaioikeuden yliopistonlehtori

julkis-, hyvinvointi- ja valtiosääntöoikeuden dosentti

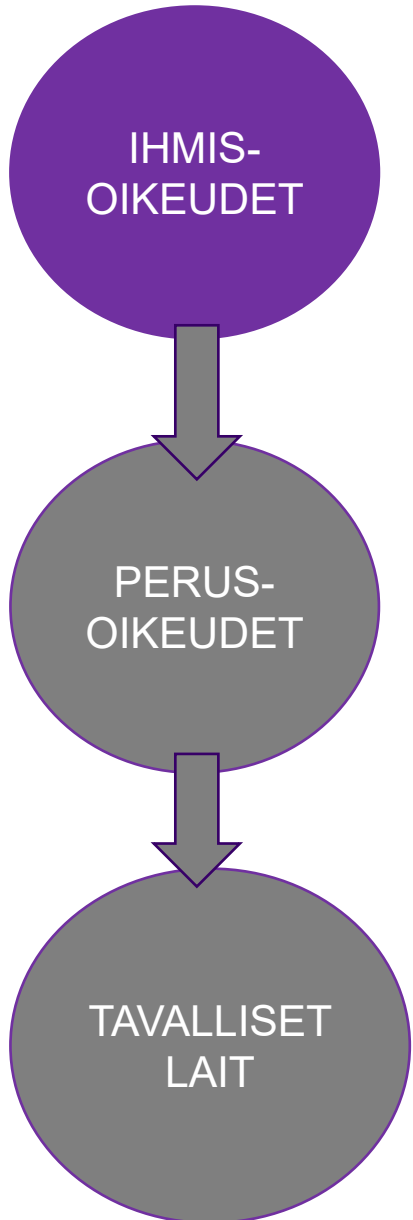
Itä-Suomen yliopisto

Lapsen oikeuksien sopimus 31 artikla

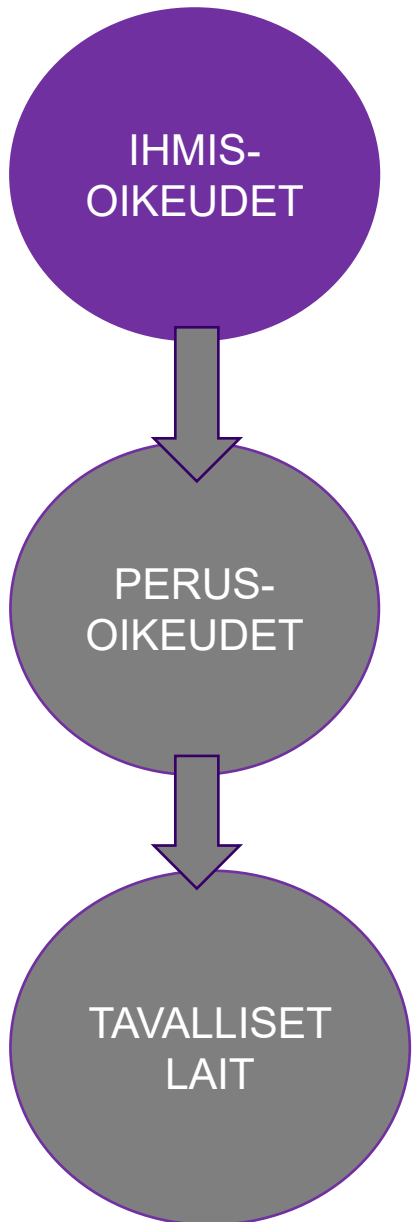
Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.

TSS-sopimus 15 artikla

1. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle oikeuden:
 - a) ottaa osaa kulttuurielämään;
 - b) päästä osalliseksi tieteen kehityksen ja sen soveltamisen eduista;
 - c) nauttia tieteellisten, kirjallisten tai taiteellisten tuotteidensa henkisille ja aineellisille eduille suodusta suojasta.
2. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden on tämän oikeuden täydellisen toteuttamisen saavuttamiseksi ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä tieteen ja sivistyksen säilyttämisen, kehittämisen ja levittämisen kannalta.
3. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan tieteelliselle tutkimukselle ja luovalle toiminnalle välttämätöntä vapautta.
4. Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot tunnustavat ne edut, jotka koituvat tieteen ja sivistyksen alalla solmittavien kansainvälisten yhteyksien ja kansainvälisen yhteistoiminnan kannustamisesta ja kehittämisestä.

Vammaissopimus 30 artikla

Osallistuminen kulttuurielämään, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan ja urheiluun

1. Sopimuspuolet tunnustavat vammaisten henkilöiden oikeuden osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa kulttuurielämään ja toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että vammaiset henkilöt:

- a) saavat käyttöönsä kulttuuriaineistoa saavutettavassa muodossa;
- b) voivat seurata televisio-ohjelmia, elokuvia, teatteria ja muuta kulttuuritoimintaa saavutettavassa muodossa;
- c) pääsevät paikkoihin, joissa tarjotaan kulttuuriesityksiä tai -palveluja, kuten teattereihin, museoihin, elokuvateattereihin, kirjastoihin ja matkailupalveluihin, ja pääsevät mahdollisuuksien mukaan kansallisen kulttuurin kannalta merkittäviin monumentteihin ja kohteisiin.

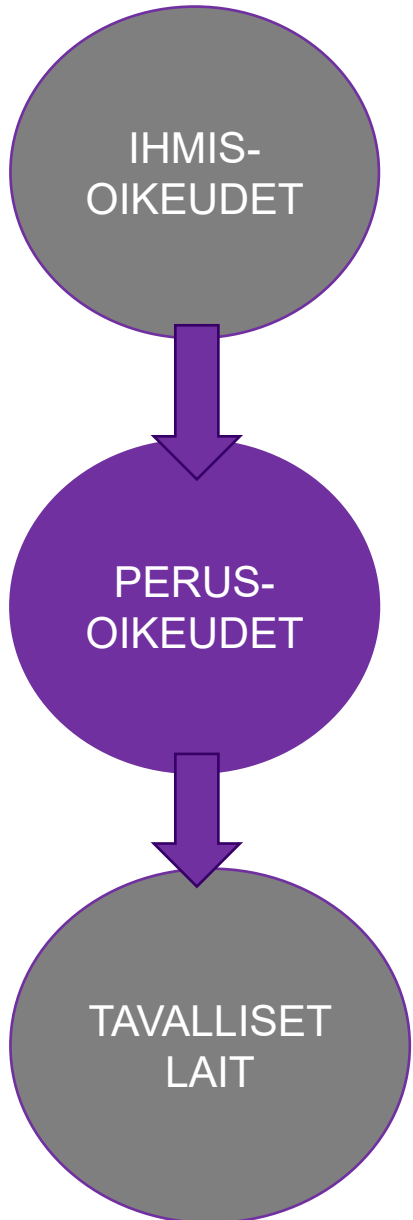
2. Sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet järjestääkseen vammaisille henkilöille mahdollisuuden kehittää ja käyttää luovia, taiteellisia ja älyllisiä kykyjään paitsi omaksi hyödykseen myös yhteiskunnan rikastamiseksi.

3. Sopimuspuolet toteuttavat kansainvälisen oikeuden mukaisesti kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen, että teollis- ja tekijänoikeuksia suojaava lainsäädäntö ei kohtuuttomasti tai syrjivästi estä kulttuuriaineiston saatavuutta vammaisille henkilöille.

4. Vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa oikeus erityisen kulttuuri- ja kieli-identiteettinsä, kuten viittomakielten ja kuurojen kulttuurin, tunnustamiseen ja tukeen.

5. Jotta vammaiset henkilöt voisivat osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa virkistys-, vapaa-ajan- ja urheilutoimintaan, sopimuspuolet toteuttavat asianmukaiset toimet, joilla:

- a) kannustetaan ja edistetään vammaisten henkilöiden mahdollisimman laajaa osallistumista kaikille suunnattuun urheilutoimintaan kaikilla tasoilla;
- b) varmistetaan, että vammaisilla henkilöillä on mahdollisuus järjestää ja kehittää vammaisille erityistä urheilu- ja virkistystoimintaa sekä osallistua siihen, ja tätä varten kannustetaan asianmukaisten voimavarojen, ohjauksen ja koulutuksen järjestämistä vammaisille henkilöille yhdenvertaisesti muiden kanssa;
- c) varmistetaan, että vammaiset henkilöt pääsevät urheilu-, virkistys- ja matkailupaikkoihin;
- d) varmistetaan, että vammaiset lapset voivat yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa osallistua leikki-, virkistys-, vapaa-ajan- ja urheilutoimintaan, mukaan lukien koulujärjestelmässä tarjottava toiminta;
- e) varmistetaan, että vammaiset henkilöt saavat palveluja virkistys-, matkailu-, vapaa-ajan- ja urheilu-toimintojen järjestäjiltä.

Perustuslaki 22 §

Perusoikeuksien turvaaminen

Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Perustuslaki 16.2 §

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Ihmisiä kohdellaan samalla tavalla

Ei johda erilaiseen lopputulokseen – ok

Johtaa erilaiseen lopputulokseen, joka on hyväksyttävää – ok

Johtaa erilaiseen lopputulokseen, joka ei ole hyväksyttävää – laitonta välillistä syrjintää

Ihmisiä kohdellaan eri tavoin

Taustalla hyväksyttävä peruste – ok

Taustalla syrjinnästä johtuvien haittojen esto tai purkaminen – positiivista erityiskohtelua, ok

Taustalla vammaisuudesta johtuvien esteiden poistaminen – kohtuullinen mukautus, ok

Ei mitään edellä mainittua perustetta – laitonta välitöntä syrjintää

Esteiden vammaisille henkilöille aiheuttamia haittoja ei poisteta kohtuullisin mukautuksin

Esteen olemassaolo perustuu lakiin eikä toimijan voida kohtuudella edellyttää ryhtyvän mukautuksiin – ok

Esteen olemassaolo perustuu lakiin mutta toimijan voidaan kohtuudella edellyttää ryhtyvän mukautuksiin, joihin toimija ei silti ryhdy – laiton kohtuullisen mukautuksen epääminen

Esteen olemassaolo ei perustu lakiin ja toimija lainminlyö kohtuulliset mukautukset esteestä aiheutuvien haittojen poistamiseksi – laiton kohtuullisen mukautuksen epääminen